

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи**

О.Б. Жильцов

вересня 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
БІБЛІОТЕКАРЯ**

Галузь знань 0201 Культура
Спеціальності 5.02010201 Бібліотечна справа

Київ – 2015 рік

Робоча програма з дисципліни «Професійна етика бібліотекаря» для студентів галузі знань 0201 Культура, спеціальності 5.02010201 Бібліотечна справа. «25» серпня 2015 року – 22 с.

Розробник: Мусіяченко О.С., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «25» серпня 2015 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

«25» серпня 2015 року _____ (Бурдіна Н.К.)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора
з навчальної роботи

_____ (Дем'яненко С.І.)

Заступник директора
з навчально-методичної роботи

_____ (Гейхман З.Л.)

Схвалено методичною радою Університетського коледжу

Протокол від «31» серпня 2015 року № 1

«31» серпня 2015 року № 1
М.В.)

Голова _____ (Братко

1. Опис навчальної дисципліни

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 1,5</p> <p>Змістові модулі: 2</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): 54 <i>години</i></p> <p>Тижневих годин: 2 <i>години</i></p>	<p>Шифр та назва галузі знань <i>0201 Культура</i></p> <p>Шифр та назва спеціальності <i>5.01020102 Бібліотечна справа</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"молодший спеціаліст"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 2 Семестр: 3</p> <p>Аудиторні заняття: <i>30 год.,</i> з них:</p> <p>Лекції: <i>12 год.</i></p> <p>Практичні заняття: <i>10 год.</i></p> <p>Індивідуальна робота: <i>6 год.</i></p> <p>Самостійна робота: <i>24 год.</i></p> <p>Модульний контроль: <i>2 год.</i></p> <p>Вид контролю: <u>залік</u></p>

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є формування системи знань з професійної етики бібліотекарів як важливого показника культурної освіченості фахівця.

Завдання вивчення дисципліни — навчити студентів розуміти етичних кодексів бібліотекарів, практично використовувати набуті знання у подальшій трудовій діяльності, в різних життєвих ситуаціях, виробити правильне розуміння морального аспекту бібліотекарської справи, вміння переконливо відстоювати свої моральні принципи, усвідомлювати значення розвитку читацької культури та компетентності у професійній практиці.

У процесі вивчення дисципліни передбачається цілеспрямоване самостійне формування культурних орієнтирів і установок особистості; підвищення загального рівня моральної компетентності; встановлення професійних орієнтирів; формування образу компетентного та морального спеціаліста-працівника бібліотеки.

У студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

1. Вміння визначати об'єкт та завдання професійної етики, етики ділових відносин;
2. Вміння охарактеризувати особливості та місце професійної етики в роботі бібліотекаря;
3. Здатність проаналізувати з точки зору моралі та професійної етики етичні проблеми, з якими може зустрітися бібліотекар в процесі професійної діяльності;
4. Готовність характеризувати основні принципи ділового етикету, його особливості в різних країнах;
5. Вміння застосувати норми ділового етикету в конкретній (запропонованій ситуації) ситуації;
6. Навички поведінки відповідно норм ділового етикету під час проведення офіційних заходів.

3. ПРОГРАМА

МОДУЛЬ 1. Професійна етика. Якості бібліотекаря-професіонала.

Лекція 1. Професійна етика: поняття, сутність, види (2 год.)

Етикет як усталений порядок спілкування, єдність доцільного і естетичного. Історія та види етикету, їх сутнісні ознаки. Місце етикету в сучасному повсякденному спілкуванні.

Ділове спілкування, його види та особливості. Моральні риси сучасної людини-підприємця. Поняття ділового етикету. Керівник і підлеглий – етика співпраці. Аморальні явища у сучасному підприємстві.

«Професійна етика», професійна мораль.

Лекція 2. Професійна етика. Кодекси бібліотечної етики (2 год.)

Корпоративна мораль, стандарти професійної поведінки, громадянський статус, авторитет професії, функції бібліотеки, етика бібліотечного працівника, конфіденційність, доступність.

Етичні кодекси працівників бібліотеки.

Семінар 1. Професійна етика. Якості бібліотекаря-професіонала (2 год.)

Лекція 3. Досвід роботи інших бібліотек (2 год.)

Професійний кодекс, бібліотечні кодекси етики. Кодекс етики Американської бібліотечної асоціації, корпоративна мораль.

"Кодекс професійної поведінки Бібліотечної асоціації Великої Британії", стандарти професійної поведінки, Асоціація французьких, фінські бібліотечні організації, бібліотечні асоціації Норвегії, Англії, Данії, Швеції, "Кодекс професійної етики російського бібліотекаря".

Семінар 2. Бібліотечна етика в зарубіжних країнах (2 год.)

МОДУЛЬ 2. Психологічні аспекти спілкування читача та бібліотекаря. Виховання читацької культури

Лекція 4. Культура обслуговування користувачів, спілкування з читачами (2 год.)

Спілкування як комунікація, взаємодія і взаємозбагачення людей. Сенс і призначення спілкування, його морально-психологічні принципи.

Спілкування як мистецтво бути собою і мистецтво бути іншим. Комунікативні моральні чесноти людини: ввічливість, взаємоповага, чуйність, тактовність. Поняття толерантності, віротерпимості.

Етика спілкування в сучасній культурі. Норми комунікативної етики – основа взаємодії культур

Раціонально організовані ресурси; справедлива політика (правила) обслуговування; справедливий доступ та акуратні, неупереджені та чемні відповіді на запити, інтелектуальна свобода, цензура бібліотечних ресурсів, збереження

таємниці та конфіденційність, інтелектуальна власність, умови праці, інформаційні ресурси, риторика бібліотекаря, етика слухача.

Семінар 3. Етико-моральний аспект культури бібліотечного обслуговування (2 год.)

Лекція 5. Психолого-педагогічні основи спілкування бібліотекаря і читача (2 год.)

Бібліотека як соціальний інститут, бібліотечна педагогіка, комунікативна компетентність бібліотекаря, імідж бібліотеки та бібліотекаря, соціальна роль бібліотекаря, індивідуальне обслуговування, бібліотечний конфлікт.

Семінар 4. Психолого-педагогічні основи спілкування бібліотекаря і читача (2 год.)

Лекція 6. Виховання культури читання (2 год.)

Бібліотечна педагогіка, риторика слухача, етика читача, саморозвиток, самоосвіта, читацька активність, рівень особистої культури та освіти, втрата читача, читацькі потреби, інтелектуальний та духовний розвиток, книжкова культура,

Семінар 5. Формування культури читання (2 год.)

Навчально-методична картка дисципліни «Професійна етика бібліотекаря»

Разом: 54 год., лекції - 12 год., семінарські заняття - 10 год., самостійна робота – 24 год., індивідуальні заняття – 6 год., підсумковий контроль - 2 год.

Модуль	Змістовий модуль I.			Модуль II.		
Тема модуля	Професійна етика. Якості бібліотекаря-професіонала			Психологічні аспекти спілкування читача та бібліотекаря. Виховання читачької культури		
Лекції	1	2	3	4	5	6
Дати						
Теми лекцій	Професійна етика: поняття, сутність, види	Професійна етика. Кодекси бібліотечної етики	Досвід роботи інших бібліотек	Культура обслуговування користувачів, спілкування з читачами	Психолого-педагогічні основи спілкування бібліотекаря і читача	Виховання культури читання
Теми семінарських занять		Семінар 1. Професійна етика. Якості бібліотекаря-професіонала	Семінар 2. Бібліотечна етика в зарубіжних країнах	Семінар 3. Етико-моральний аспект культури бібліотечного обслуговування	Семінар 4. Психолого-педагогічні основи спілкування бібліотекаря і читача	Семінар 5. Формування культури читання
Самостійна робота	Табл. 6.					
Види поточного контролю			Модульна контрольна робота			Модульна контрольна робота
Підсумковий контроль	залік					

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальні	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Модуль I. Професійна етика. Якості бібліотекаря-професіонала									
1	Професійна етика: поняття, сутність, види	2	2	2					
2	Бібліотечний спеціаліст: вимоги до професії	12	6	2		2	2	6	
3	Досвід роботи інших бібліотек	12	6	2		2	2	4	1
Модуль II. Психологічні аспекти спілкування читача та бібліотекаря. Виховання читацької культури									
4	Психолого-педагогічні основи спілкування бібліотекаря і читача	8	4	2		2		4	
5	Культура обслуговування користувачів, спілкування з читачами	10	6	2		2	2	4	
6	Виховання культури читання	10	4	2		2		6	1
	<i>Разом</i>	54	28	12		10	6	24	2

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Професійна етика. Якості бібліотекаря-професіонала	2
2	Бібліотечна етика в зарубіжних країнах	2
3	Етико-моральний аспект культури бібліотечного обслуговування	2
4	Психолого-педагогічні основи спілкування бібліотекаря і читача	2
5	Формування культури читання	2
	<i>Разом:</i>	10 год

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Право на доступність інформації та право на конфіденційність як основні принципи бібліотечної етики. Якості, необхідні для працівника бібліотеки	4	5

2	Кодекс бібліотечної етики в одній із зарубіжних країн (на власний вибір)	6	5
3	Основні принципи бібліотечного обслуговування	4	5
4	Психологічні аспекти спілкування незнайомих людей	4	5
5	Написання анотації до статті Антоник О. В. Культура читання як фундамент інформаційної культури особистості	4	5
6		2	5
	<i>Разом:</i>	<i>24 год.</i>	<i>30 балів</i>

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

V. *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

VI. *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Професійна етика бібліотекарів» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	6	6
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	5	5
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	5	25
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	2	20
5. Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25
Всього			111
Коефіцієнт	1,11		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	82-89	4 (добре)
C	75-81	
D	69-74	
E	60-68	3 (задовільно)
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з можливістю повторного прослуховування

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

<p>Незадовільно. Студент відтворює менше половини навчального матеріалу навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; за допомогою викладача виконує елементарні завдання; може дати відповідь з кількох простих речень: здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, відсутні сформовані уміння та навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.</p>
<p>Задовільно. Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять та сформулювати правило; здатен відтворити навчальний матеріал з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати; висловлене судження одним-двома аргументами, виконує 55-65% від загальної кількості тестів</p>
<p>Добре. Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, здатен з допомогою викладача скласти план реферату, виконати його та правильно оформити; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує 75-80% від загальної кількості тестів.</p>
<p>Відмінно. Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; виконує 95-100% від загальної кількості тестів.</p>

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

10. Методичне забезпечення

- робоча навчальна програма;
- навчальні посібники;
- опорні конспекти лекцій;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Очікувані результати:

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Професійна етика бібліотекарів» студент:

- характеризує об'єкт, завдання, особливості професійної етики, етики ділових відносин, навести приклад проблем, які досліджує професійна етика;
- характеризує особливості професійної етики представників різних професій, основні джерела етичних норм представників конкретної професії, визначає особливості етики бібліотекаря;
- порівнює співвідношення моральних норм, етикетних норм у вирішенні проблем, що можуть виникнути в процесі професійної діяльності бібліотекаря;
- моделює приклад коректної поведінки під час вирішення конфліктів та проблемних ситуацій у діловій сфері;
- знає основні принципи ділового етикету, застосовує норми ділового етикету в конкретній (запропонованій) ситуації, виявляє порушення норм ділового етикету;
- має навички поведінки, що відповідає нормам етики під час проведення офіційних (формальних чи неформальних) заходів;
- порівнює особливості ділового етикету різних країн, наводить приклад універсальних міжнародних норм ділового етикету.

ЛІТЕРАТУРА:

Базова:

1. Про бібліотеки і бібліотечну справу [Текст] : Закон України від 16.03.2000 р. / Законодавство — бібліотекам України : Довідкове видання. Вип. 1. — К.,
2. Жирова В. Етика бібліотекаря [Текст] / В.Жирова // Шкільна бібліотека. — 2006. — № 11. — С. 32-40.
3. Каліберда Л. Кодекс українського бібліотекаря [Текст] / Л.Каліберда, В.Пашкова // Бібліотечний вісник. — 1996. — № 6. — С. 11.
4. Ловка О. Психологічні заходи по розвитку професійної етики бібліотекаря [Текст] / О. Ловка // Бібліотека і читач на порозі ХХІ сторіччя : Збірник наукових праць. — К., 1998. — С. 28-35.
5. Штомпель А. Етичні засади бібліотечної професії [Текст] / А.Штомпель // Шкільна бібліотека. — 2004. — № 4. — С. 16-19.
6. Етика. Навч. посіб. За ред. В.О.Лозового. — К., 2012. — 237 с.
7. Мейжис, И.А. Социально-психологические основы библиотечного обслуживания: Учеб. пособие / И.А. Мейджис.- Николаев, 1994.- 192с.

Додаткова:

8. Алтухова, Г.А. Профессиональная этика библиотекаря : учеб. пособие / Г.А. Алтухова ; Москов. гос. ун-т культуры и искусств. — М. : Изд-во МГУКИ, Профиздат, 2000. — 103 с. — (Сер. «Современная библиотека». Вып. 3).
9. Библиотечное обслуживание: Учеб. про-грамма: Учеб. метод. материалы / Сост. В.С. Крейденко.- СПб.: СПбГАК, 1997.- 94с.
- 10.Боровик Г.И. Библиотекарь и читатель: взаимодействие и взаимовлияние / Г.И. Боровик // Мир библиотек сегодня.-1996.-Вып.1.-С.20-26.
- 11.Збаровская Н. К проблеме профессиональной библиотечной этики [Текст] / Н.Збаровская // Научные и технические библиотеки. — 2003. — №9.— С. 64-71.
- 12.Гурьева Т. Будьте взаимно вежливы [Текст] / Т.Гурьева // Библиотека. —2001. - №10. — С. 74-75.
- 13.Дворкина М. И этика и этикет [Текст] / М.Дворкина, Ю.Мелентьева // Библиотека. — 1996. — №3. — С. 33-34.
- 14.Езова С. Золотое правило этики [Текст] / С.Езова// Библиотечное дело. — 2006. — №3. — С. 40-41.
- 15.Езова С. Кодекс профессиональной этики российского библиотекаря принят, но обсуждение продолжается [Текст] / С.Езова // Научные и технические библиотеки. — 2002. — № 10. — С. 95-101.
- 16.Езова С. Этика в формате библиотечно-информационного обслуживания и образования [Текст] / С.Езова // Библиотечное дело. ХХІ век. — 2005. — № 2. — С. 120-132.
- 17.Конфликтные ситуации в библиотечном общении и их разрешение: Методика: Тесты: Тренинги: Метод. реком. / Рос. Гос. Б-ка; Сост. О.И. Решетникова.- М.: РГБ, 2005.- 96с.
- 18.Лукашов И. Что профессионально, то и этично: библиотечная этика [Текст] / И.Лукашов // Научные и технические библиотеки.—2004. — № 5. — С. 85-95.

19. Мальцева Н. Взаимоотношения библиотекаря и читателя в библиотеке [Текст] / Н. Мальцева // Молодые в библиотечном деле. — 2006. — № 9-10. — С. 84-96.
20. Матлина, С.Г. Библиотечное обслуживание как диалог / С.Г. Матлина // Библиотековедение. - 1990. - №6. - С.43-51.
21. Моргенштерн И. Положение обязывает [Текст] / И. Моргенштерн // Научные и технические библиотеки. — 2005. — № 5. — С. 58-61.
22. Пашкова В. Этика бібліотекаря [Текст] : (За матеріалами американської преси) / В. Пашкова // Бібліотечний вісник. — 1994. — № 1. — С. 9-12.
23. Пашкова В. На пользу всех и каждого из нас : Проблемы профессиональной этики [Текст] / В. Пашкова // Библиотека. — 1997. — №9. — С. 99-100.
24. Профессиональная этика библиотекаря : метод. пособ. / ред.-сост. О.Б. Малых. — М., 2000. — 17 с.
25. Трушина И. Еще раз о профессиональной этике : Свод принципов библиотечного благочестия [Текст] / И. Трушина // Библиотека. — 2002. — № 11. — С. 68-72.
26. Трушина И. Российскому кодексу — 5 лет! История и особенности свода библиотечной этики [Текст] / И. Трушина // Библиотечное дело. — 2004. — № 4. — С. 33-35.
27. Шанченко Н. К вопросу о профессиональной этике в национальных библиотеках [Текст] / Н. Шанченко // Научные и технические библиотеки. — 2004. — № 8. — С. 93-95.
28. Этика библиотечной профессии [Текст] : (Хроника событий) // Библиотековедение. — 1996. — № 4/5. — С. 158-160.

Електронні ресурси

Національна Парламентська бібліотека України - <http://nplu.kiev.ua>

Національна бібліотека України ім. В. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>

Національна бібліотека України для дітей - <http://www.chl.kiev.ua>

Державна бібліотека України для юнацтва - <http://www.4uth.gov.ua>

Державна наукова медична бібліотека - <http://www.library.gov.ua>

Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О.Сухомлинського - <http://www.library.edu-ua.net>

Державна науково-технічна бібліотека України - <http://www.gntb.n-t.org>

Одеська державна наукова бібліотека ім. М.Горького - <http://www.ognb.odessa.ua>

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Короленка - <http://korolenko.kharkov.com>

<http://ula.org.ua/ua/> Українська бібліотечна асоціація

<http://profy.nplu.org> Бібліотекар України

http://www.xn--80abaqzevto0rc.ykp/2014/06/blog-post_26.html Пан бібліотекар. Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології